

J. Sheridan Le Fanu

V temném zrcadle

VOLVOX GLOBATOR 2011

Joseph Sheridan Le Fanu:
V temném zrcadle
volvox globator 2011

V temném zrcadle

JOSEPH SHERIDAN LE FANU

přeložil František Bommer

Illustrations © Filip Kraus, 2011

ISBN 978-80-7207-799-1

ISBN 978-80-7207-998-8 (pdf)

ISBN 978-80-7207-997-1 (epub)

Zelený čaj

PŘEDMLUVA

NĚMECKÝ LÉKAŘ MARTIN HESSELIUS

Ačkoliv jsem byl pečlivě vzdělán v medicíně a chirurgii, nevykonával jsem nikdy praxi v žádném z těchto oborů. Přes to však mě jejich studium stále ještě velmi zajímá. Počestného povolání, jemuž jsem se právě začal věnovati, jsem se nevzdal ani z lenosti ani z rozmaru. Příčinou toho bylo velmi nepatrné škrábnutí, které jsem si způsobil pitevním nožem. Tato maličkost mě stála dva prsty, jež bylo nutno ihned amputovati, a ještě trapnější újmu na zdraví, neboť od té doby jsem se necítil nikdy zcela zdráv a sotva jsem kdy dovedl vydržeti celých dvanáct měsíců na jednom místě.

Za svého bloudění světem jsem se seznámil s dr. Martinem Hesseliem, který se toulal světem jako já, byl lékařem jako já a miloval svůj obor jako já. Ode mne se lišil v tom, že se toulal dobrovolně a že byl, když ne bohat v tom smyslu, jak bohatství oceňujeme v Anglii, tedy aspoň, jak říkávali naši předkové, v „dobrých poměrech“. Byl již stár, když jsem ho po prvé ušel. Věkový rozdíl mezi námi činil asi třiapadesát let.

V dr. Hesseliovi jsem našel svého učitele. Jeho vědění bylo ohromné a on dovedl podstatu každého případu pochopiti intuicí. Byl právě člověkem, který dovede naplniti mladého nadšence, jakým já jsem byl, úctou a radostí. Můj obdiv obstál ve zkoušce času a přežil i rozlukou smrti. Jsem si jist, že byl zcela oprávněn.

Téměř dvacet let jsem zastával funkci jeho lékařského sekretáře. Svěřil mé péči nesmírnou sbírku listinného materiálu, kterou jsem měl uspořádati, opatřiti indexem a dáti do vazby. O některých případech pojednával zvláštním způsobem. Psal totiž o nich dvěma rozličnými způsoby. Napřed popsal, co viděl a slyšel, jako by to asi učinil vzdělaný laik, a když tímto vyprávěcím slohem vylíčil siluetu chorého, rýsující se buď skrze dveře jeho vlastní předsíně proti dennímu světlu, anebo skrze bránu temna proti jeskyním smrti, vrátil se znovu k vypravování a přikročil k analýze,

diagnose a ilustraci případu v odborné terminologii své vědy a s veškerou mohutností a původností svého genia.

Tu a tam se mi zdá, že by některý případ dovedl pobaviti nebo poděsiti laického čtenáře, majícího zcela jiné zájmy než odborník. Proto jsem opsal v následujícím vypravování uvedenou historii, pozměniv nepatrně její znění a ovšem také jména. Vypráví ji dr. Hesselius. Našel jsem ji mezi obsáhlými záznamy případů, jež učinil asi před čtyřiašedesáti lety za své cesty po Anglii.

Historie jest uložena v řadě dopisů zaslaných profesoru Van Loovi z Leydenu, který byl jeho přítelem. Profesor nebyl lékařem, nýbrž chemikem, a rád četl historická, metafysická a lékařská pojednání, a kdysi napsal dokonce i divadelní hru.

Proto jest vypravování nutně napsáno tak, aby dovedlo zaujmouti neučeného čtenáře a má jako lékařský záznam poněkud menší cenu.

Memorandum připojené k dopisům nasvědčuje tomu, že byly po smrti profesorově roku 1819 vráceny dr. Hesseliovi. Některé z nich jsou psány anglicky, jiné francouzsky, největší část však německy. Přeložil jsem je věrně, ač jsem si vědom, že ne příliš půvabně, a přes to, že jsem tu a tam vynechal některá místa, nic jsem do nich nevložil.

1 / Dr. Hesselius vypravuje, jak se setkal s důstojným panem Jenningsem

Důstojný pan Jennings je vysoký a hubený. Je středního věku a obléká se s úhlednou, staromódní přesností přívržence ortodoxní církevní strany. Vystupuje ovšem poněkud okázale, ale nikterak strnule. Rysy jeho tváře nejsou sice pěkné, mají však pravidelný tvar a výraz nanejvýš laskavý, a také plachý.

Setkal jsem se s ním jednou večer u lady Mary Heydukové. Skromnost a dobráckost jeho vzezření dovede člověka úplně zaujmouti.

Společnost byla jen velmi malá a on zasahoval dosti příjemně do rozmluvy. Zdá se však, že mnohem raději poslouchá, než přispívá k hovoru. Ale pronese-li něco, je to vždy k věci a oděno do pěkného roucha. Lady Mary jest mu velmi nakloněna; patrně se s ním radí o mnohých věcech a pokládá ho za jednoho z nejšťastnějších a nejblaženějších lidí na světě. Ví o něm málo.

Důstojný pan Jennings je starý mládenec a má prý šedesát tisíc liber hotových peněz. Je dobročinný. Nesmírně rád vykonává své posvátné povolání, a přece, ačkoliv jinde je snesitelně zdrav, zdraví ho opustí velmi podivným způsobem, jakmile odjede do Warwickshire, aby se věnoval povinnostem svého posvátného úřadu. Tak to říká lady Mary.

Není pochyby, že zdraví pana Jenningse se jaksi náhle a tajemně hroutí, často i tenkrát, když vykonává bohoslužby v pěkném starém kostele v Kenlis. Snad příčina toho vězí v srdci, snad v mozku. Stalo se však třikrát nebo čtyřikrát, nebo snad i častěji, že došel k jistému místu při bohoslužbě, najednou se zastavil a po chvíli mlčení, jsa zřejmě neschopen pokračovati, ponořil se do osamělé, tiché modlitby s očima a rukama pozdviženýma, a pak, smrtelně bled a vzrušen podivným zahanbením a zděšením, sestoupil dolů, chvěje

se na celém těle, a odešel do sakristie, opustiv svou obec věřících beze slova vysvětlení. To se přihodilo za nepřítomnosti jeho zástupce. Nyní, když odjíždí do Kenlis, vždy si s sebou vezme k ruce nějakého duchovního, který ho může ihned zastoupiti, když se náhle stane neschopným vykonávati úřad.

Když se takto pan Jennings zhroutí, odjíždí z vikářství a vrací se do Londýna, kde v jedné tmavé uličce u Piccadilly obývá velmi malý dům; lady Mary říká, že je potom zase zcela zdrav. Mám o tom o všem své vlastní mínění. Jsou ovšem různé stupně. Ostatně uvidíme.

Pan Jennings má vzezření dokonalého gentlemana. A přece lidé pozorují u něho cosi zvláštního. Působí dojmem trochu dvojakým. Přispívá k tomu jistě jedna věc, kterou si lidé podle mého mínění neuvědomují, anebo kterou snad zřetelně nepozorují. Ale já jsem si jí všiml téměř ihned. Pan Jennings má ve zvyku dívati se podél koberce, jako by jeho zraky sledovaly nějaký pohybující se předmět. Není to ovšem vždycky. Přihází se to jen občas. Ale stává se to dosti často, aby tento zvyk dodával jeho chování podivný ráz, a v pohledu, putujícím podél podlahy, jest cosi plachého i úzkostlivého zároveň.

Lékařský filosof, jak mě laskavě nazýváte, budující teorie na základě případů, jež si sám vyhledal a jež pozoruje a zkoumá s větším vynaložením času, a tudíž s přesností nekonečně větší než ta, s kterou pracuje průměrný praktik, upadá nevědomky do svého pozorovacího zvyku, který ho provází všude; činí svá pozorování, řekli by někteří lidé, drze, o všem, co se mu naskytne a co dává i nejmenší pravděpodobnost, že zkoumání bude odměněno úspěchem.

Poněkud bázlivý, avšak odměřený gentleman, s nímž jsem se po prvé setkal v onom malém večerním shromáždění, sliboval mi podobný úspěch. Moje pozorování byla ovšem mnohem obsažnější, ale všechno, co hraničí s čistou odborností, ponechávám si pro přísně vědeckou zprávu.

Snad mohu poznamenati, že mluvím-li zde o lékařské vědě, činím tak ve smyslu mnohem širším, než její obvyklý materiální ráz dovoluje, ale doufám, že se dočkám dne, kdy se jí bude rozuměti mnohem všeobecněji. Věřím, že celý přirozený svět jest jen konečným výrazem onoho nadpřirozeného světa, z něhož, a z něhož jedině, dostává svůj život. Věřím, že podstatou člověka je duch, že duch jest jakási organická látka, podstatně rozdílná od toho, co dnes jmenujeme hmotou, zrovna tak jako světlo nebo elektřina, že hmotné tělo je jenom jakýmsi rouchem a že tudíž smrt není přerušením existence živého člověka, nýbrž jen vyproštěním z přirozeného těla – kterýž proces se začíná ve chvíli zjevu, jemuž říkáme smrt, a dokonává se o několik dní později vzkříšením *k novému životu*.

Kdo uváží důsledky těchto základních vět, dovtípí se snad jejich praktického účinku na lékařskou vědu. Zde však není vhodné místo k rozvinutí důkazů a k rozpravě o následcích tohoto příliš obecně neuznávaného stavu věcí.

Poslouchaje svého návyku, pozoroval jsem pana Jenningse a myslím, že on přes všechnu mou opatrnost to vycítil, neboť jsem seznal, že mě rovněž pozoruje, a stejně opatrně. Když mne lady Mary náhodou oslovila mým jménem – jako dr. Hesselia – viděl jsem, že se na mne ostře zadíval a pak se na několik minut zamyslel.

Když jsem pak rozmlouval s jistým pánem na opačném konci pokoje, povšiml jsem si, že se na mne dívá mnohem upřeněji a se zájmem, kterému jsem, myslím, rozuměl. Pak jsem viděl, že se chopil příležitosti k rozmluvě s lady Mary, a vycítil jsem, jak to obyčejně bývá, že moje osoba je předmětem vzdálených otázek a odpovědí.

Vysoký duchovní se zvolna ke mně přibližoval. A za malou chvíli jsme navázali rozmluvu. Když dva lidé, kteří rádi čtou a znají knihy i svět, protože hodně cestovali, přejí si spolu hovořiti, bylo by zvláštní, aby nenašli předmětu hovoru. Nebyla to náhoda, jež ho

ke mně přivedla a dala mu podnět k rozmluvě. Znal německy a četl mé „Essaye o metafysické medicíně“, jež více naznačují, než právě povídají.

Tento zdvořilý, ušlechtilý a plachý muž, nebo stručně řečeno, člověk přemítající a čtoucí, který se mezi námi pohyboval a s námi mluvil a přece nebyl úplně z nás, a kterého jsem měl v podezření, že vede život, jehož projevy a starosti dovedně skrývá, straně se neproniknutelně nejen světa, nýbrž i svých nejlepších přátel – přemítal opatrně v mysli, jak by měl podniknouti vůči mně jistý krok.

Pronikl jsem jeho ducha, aniž to vytušil; ale střehl jsem se, abych řekl něco, co by mohlo prozraditi jeho citlivé bdělosti mé podezřívavé myšlenky o jeho postavení anebo mé domněnky o tom, co se mnou zamýšlí.

Rozmlouvali jsme chvíli o zcela lhostejných věcech, on však nakonec řekl:

„Velmi mě zajímají některá vaše pojednání o tom, čemu říkáte metafysické lékařství – četl jsem je v německém textu asi před desíti nebo dvanácti lety – byla již přeložena?“

„Ne, jistě nebyla, jinak bych o tom věděl. Myslím, že by mne byli žádali o dovolení.“

„Před několika měsíci jsem žádal zdejší knihkupce, aby mi opatřili knihu v německém originále, ale říkají mi, že je rozebrána.“

„Ano, jest, a to již několik let. Ale jako autoru mi lichotí, že jste nezapomněl na tak malou knihu, ačkoliv,“ dodal jsem se smíchem, „deset nebo dvanáct let je značná doba, po kterou jste se bez ní obešel; domnívám se však, že jste se dal znovu do přemýšlení o tomto předmětu, anebo se nedávno něco stalo, co obnovilo váš zájem o ni.“

Při této poznámce, provázené pátravým pohledem, zmátly pana Jenningse náhlé rozpaky, zcela podobné těm, jež vhánějí krev do tváří mladé dáme a dávají jí na chvíli zvláštní výraz, řekli byste provinilý.

Pomohl jsem mu z nesnází tím, že jsem předstíral, jako bych to nebyl zpozoroval, a pokračuje dále, prohodil jsem: „Často se mi stává, že se mi takto vrací zájem o nějakou věc; některá kniha připomene jinou a často mi vrátí kořist, ztracenou po uplynutí dvaceti let. Ale záleží-li vám na tom, abyste dostal její výtisk, budu šťasten, budu-li vám moci jeden věnovati. Mám ještě dva nebo tři – a dovolíte-li, abych vám jeden daroval, bude to pro mne velikou ctí.“

„Jste opravdu velmi laskav,“ řekl, vzpamatovav se ihned; „již jsem pozbýval naděje – nevím, jak bych vám měl poděkovati.“

„Prosím, ani slovo již; věc je vskutku tak nepatrná, že jsem vám ji nabídl jen s pocitem ostýchavosti, a budete-li mi ještě děkovati, hodím ji v záchvatu skromnosti do ohně.“

Pan Jennings se zasmál. Tázal se, kde bydlím v Londýně a po krátkém hovoru o různých věcech odešel.

„Váš vikář se mi líbí, lady Mary,“ řekl jsem, jakmile odešel. „Četl, cestoval, přemýšlel, a poněvadž také trpěl, jest asi dokonalým společníkem.“

„Je takový, ba ještě lepší; je to opravdu dobrý člověk,“ řekla ona. „Jeho rada je neocenitelná pro mé školy a pro všechny mé maličké podniky v Dawlbridge, a on je tak svědomitý, dává si tolik záležitosti – nemáte ponětí – kdykoliv myslí, že by mohl prospěti; je tak dobromyslný a citlivý.“

„Je příjemno slyšeti tolik dobrého o jeho společenských ctnostech. Mohu jen dosvědčiti, že je milým a jemným společníkem, a k tomu, co jste mi řekla, mohu, myslím, přidati dvě nebo tři věci,“ řekl jsem.

„Opravdu?!“

„Ano, ale abych začal: on je svobodný.“

„Ano, toť správné – pokračujte.“

„Spisuje, správněji řečeno, *spisoval*, ale po dvě nebo snad tři léta nepokračuje již v své práci; a kniha, kterou psal, pojednávala o trochu abstraktním námětu – snad o theologických otázkách.“

„Ano, psal knihu, jak říkáte; nevím dobře, o čem pojednávala, vím jen, že o předmětu, který mě ani trochu nezajímá. Je velmi pravděpodobno, že máte pravdu, a jistě v práci ustal – ano.“

„A přes to, že zde dnes pil jen trochu kávy, má nesmírně rád čaj, anebo aspoň měl.“

„Ano, to je *úplně* správné.“

„Píval zelený čaj a hodně, není-liž pravda?“ pokračoval jsem.

„Ano, to je zvláštní! O zeleném čaji jsme se téměř spolu dostali do hádky.“

„Ale vzdal se ho zcela,“ řekl jsem.

„Tak jest.“

„A nyní ještě jeden fakt. Zнала jste jeho matku nebo otce?“

„Ano, oba; jeho otec zemřel teprve před desíti lety; bydleli poblíž Dawlbridge. Znali jsme je velmi dobře,“ odpověděla ona.

„Dobře, buď jeho matka, nebo otec – myslím spíše, že jeho otec, viděli někdy strašidlo,“ řekl jsem.

„Ano, jste opravdu čarodějník, doktore Hessellie.“

„Čarodějník nečarodějník, ale nemám pravdu?“ odpověděl jsem rozmarně.

„Jistě máte pravdu, byl to jeho otec: tichý, podivínský člověk, který nudil mého otce vyprávěním svých snů; dokonce mu jednou pověděl příběh o duchu, jenž se mu prý zjevil a s nímž mluvil; byl to velmi podivný příběh. Pamatuji se na něj dobře, poněvadž jsem se ho bála. Vyprávěl jej dlouho před tím, než zemřel – byla jsem tenkrát ještě dítětem. Jeho způsoby byly tak tiché a nemluvné; někdy k nám chodil za šera, když jsem byla sama v saloně a namlouval si, že jsou okolo něho duchové.“

Usmíval jsem se a přikyvoval.

„A nyní, když jsem si získal pověsti čarodějníka, myslím, že vám musím přát dobré noci,“ řekl jsem.

„Jak jste to všechno vyzkoumal?“

„Zajisté z planet jako cikáni,“ odpověděl jsem, a s tím jsme si navzájem přáli dobré noci.

Příštího rána jsem poslal panu Jenningsovi knížku a stručný dopis. Když jsem se pak vrátil pozdě v noci, dověděl jsem se, že mě navštívil v mém bytě a zanechal tam navštívenku. Tázal se, jsem-li doma a v kterou hodinu by mě nejspíše našel.

Zamýšlel snad vysvětliti mi svůj případ a poraditi se se mnou „odborně“, jak lidé říkají? Myslím, že ano. Sestrojil jsem si již o něm svou teorii. Odpovědi lady Mary, dané na mé poslední otázky, ji posílily. Byl bych rád měl jistotu z jeho vlastních úst. Ale jak ho přiměti k doznání, abych se neprohřešil proti dobrým mravům? Nijak. Domnívám se spíše, že sám pomýšlí

na takové vyznání. Jistě však, milý van L., nebudu nepřístupný. Hodlám mu zítra oplatiti návštěvu. Bude to jen zdvořilý projev za jeho laskavost, když ho navštívím. Snad se z toho něco vyklube. Zda mnoho, málo, či nic, to uslyšíte, drahý Van L., příště.

Nuže, navštívil jsem ho v Blank Street.

Když jsem se dotazoval u dveří, sluha mi řekl, že pan Jennings má důležitou rozmluvu s nějakým pánem, duchovním z Kenlis, což byla jeho venkovská farnost. Chtěl jsem si uchovati svou výsadu a opakovati návštěvu; proto jsem prostě nadhodil, že se pokusím jindy, a chtěl jsem odejít; v tom mě sluha poprosil za prominutí, a podívav se na mne pozorněji, než dobře vychovaní lidé tohoto druhu činí, otázal se mne, zda nejsem dr. Hesselius. A když zvěděl, že ano, řekl: „Snad byste mi, pane, dovolil, abych to oznámil panu Jenningsovi, poněvadž jistě vím, že si přeje s vámi mluvit.“

Sluha se za chvíli vrátil se vzkazem pana Jenningse, abych zašel do jeho pracovny, která byla též druhým přijímacím pokojem; zároveň p. Jennings sliboval, že přijde za několik minut.

Byla to vskutku pracovna – a téměř knihovna. Místnost byla vzdušná, se dvěma vysokými, úzkými okny a s těžkými tmavými záclonami. Byla mnohem větší, než jsem očekával, a byla přeplněna na všech stranách knihami od podlahy až k stropu. Svrchní koberec – neboť jsem ucítil při chůzi, že na zemi leží dva nebo tři – byl perský. Mé kroky dopadaly zcela neslyšně. Vpřed vystupující skříně s knihami zatlačovaly velmi úzká okna do hlubokého pozadí. Pokoj budil dojem nanejvýš pohodlně, ba luxusně zařízené, přitom však hodně ponuré, tiché a téměř tísnivě působící místnosti. Ale měl bych snad také něco přičísti asociaci myšlenek. Spojil jsem v mysli s panem Jenningsem jisté domněnky. Vstupoval jsem do tohoto dokonale tichého pokoje ve velmi tichém domě se zvláštní předpojatostí. A jeho tmavý ráz a vážné knižní roucho,

chybějící jen tam, kde byla do zdi zasazena dvě úzká zrcadla, napomáhaly tomuto ponurému pocitu.

Zatím co jsem čekal na příchod pana Jenningse, bavil jsem se tím, že jsem se díval do některých knih, jimiž byly police napěchovány. Náhodou jsem přišel zrovna pod nimi na úplné vydání Swedenborgových „Arcana Cælestia“ ležící na zemi hřbetem nahoru; bylo to originální latinské dílo v krásném foliovém formátu, svázané do roucha, v němž si theologie libuje, totiž do pravého pergamenu se zlatými nápisy a s karmínovou ořízkou. V několika svazcích byla založena papírová znaménka; bral jsem je ze země, kladl na stůl a rozvíraje je na místech, kde byly založeny papíry, přečetl jsem několik vět, napsaných vážnou latinou a zatržených na okraji tužkou. Několik z nich podávám v překladu:

„Když se otevře vnitřní zrak člověka, který je zrakem ducha, zjevují se mu věci jiného života, jež není možno uzříti tělesným zrakem...“

„Bylo mi popřáno uviděti vnitřním zrakem věci, jež existují v jiném životě, a to jasněji, než vidím ty, jež existují na světě. Z těchto úvah je patrné, že vnější vidění pochází od vnitřního vidění a toto zase od vidění ještě vnitřnějšího atd.“

„Každý člověk je provázen nejméně dvěma zlými duchy...“

„Zlí geniové hovoří také plynou řecí; ta je však drsná a skřípavá. Mají však ještě jinou řeč, jež není plyná; z ní povstává rozkol myšlení plížící se tajně do duše.“

„Zlí duchové, provázející člověka, pocházejí zajisté z pekla; ale když přebývají v přítomnosti člověka, nejsou v pekle, nýbrž jsou z něho vyproštěni. Tehdy dlí na místě, jež leží uprostřed mezi peklím a nebem, a tomu se říká svět duchů. – Když zlí duchové, kteří provázejí člověka, dlí v tomto světě, nejsou ponořeni do věčných muk, nýbrž v každé myšlence a citu člověka, a tedy ve všem, z čeho se člověk těší. Když však

jsou posláni zpět do pekla, vracejí se do dřívějšího stavu...“

„Kdyby se zlým duchům dostalo poznání, že jsou sdružení s člověkem a že přes to jsou duchové, odlišní od něho, a kdyby mohli vniknouti do věcí jeho těla, snažili by se zničití jej tisícerými prostředky; neboť nenávidí člověka smrtelnou záští.“

„Proto, když zvěděli, že jsem člověk v těle, snažili se neustále zničití mě, a to nejen, pokud jde o tělo, nýbrž zejména, pokud jde o duši; neboť zničití člověka nebo ducha jest ohromnou radostí pro ty, kdož jsou v pekle; ale mne stále chránil Pán. Z toho vyplývá, jak nebezpečno je pro člověka žítí ve společenství s duchy, není-li naplněn velikou vírou...“

„Nic není pečlivěji chráněno před poznáním přidružených duchů, než to, že jsou takto spojeni s člověkem; neboť kdyby to zvěděli, hovořili by k němu s úmyslem zničití ho...“

„Rozkoší pekla je činiti zlo člověku a uspíšiti jeho věčnou zkázu.“

Mé oko se zastavilo u dlouhé poznámky, napsané úhledným rukopisem pana Jenningse a načrtnuté ostrou a tenkou tužkou. Očekával jsem, že jde o kritiku textu a přečetl jsem dvě nebo tři slova; ihned jsem však ustal ve čtení, protože řádky obsahovaly něco úplně jiného a počínaly slovy: „*Deus misereatur mei*“ – „Bože, smiluj se nade mnou“. Když jsem byl takto upozorněn na soukromou povahu poznámky, odvrátil jsem od ní své oči, zavřel jsem knihu a dal všechny svazky na místo, kde jsem je našel; ponechal jsem si jen jeden, který mě zajímal a do něhož jsem se po způsobu lidí, zvyklých na samotu a studium, tolik zahloubal, že jsem ztratil spojení s vnějším světem a zapomněl, kde jsem.

Přečetl jsem několik stránek, na nichž se mluví o „představitelích“ a „korespondentech“ v odborné řeči Swedenborgově; pak jsem přišel k místu, jehož podstatným obsahem je myšlenka, že zlí duchové, jsou-li viděni

jinýma očima než očima jejich pekelných spřeženců, ukazují se v „korespondujících“ zvířecích podobách (fera) představujících hrozným a divokým vzezřením jejich chtíce a život. Je to místo obsáhlé a vypočítávají se tam všechny zvířecí podoby.

Ukazoval jsem si koncem tužky na slova, jež jsem četl, a náhle mne cosi přimělo, abych pozvedl oči.

Přímo přede mnou bylo jedno ze zrcadel, o nichž jsem se již zmínil; spatřil jsem v něm odraz vysoké postavy mého přítele p. Jenningse, sklánějícího se nad mým ramenem a čtoucího místo, jímž jsem se právě obíral; jeho obličej byl tak zachmuřen a znepokojen, že jsem ho sotva poznával.

Obrátil jsem se a povstal. On se vzpřimil také, a pokusiv se o úsměv, řekl:

„Vstoupil jsem do pokoje a pozdravil jsem, ale nepodařilo se mi odtrhnouti vás od knihy. Tak jsem nemohl zkrotiti svou zvědavost a nahlédl jsem přes vaše rameno do knihy; myslím, že to bylo velmi impertinentní. Není to po prvé, co patříte na tyto stránky. Četl jste nepochybně Swedenborga již dávno.“

„Ach, ano, milý pane! Děkuji Swedenborgovi za mnohé; najdete jeho stopy i v malé knížce o metafysickém lékařství, kterou jste si laskavě zapamatoval.“

Ačkoliv můj přítel předstíral veselou náladu, jeho tvář byla slabě zarudlá a já jsem seznal, že je uvnitř značně vzrušen.

„Sotva to dovedu, protože znám tak málo Swedenborga. Mám jej teprve čtrnáct dní,“ odpověděl, „a myslím, že osamělého člověka trochu vzrušuje – soudě podle toho mála, co jsem přečetl. Ale neříkám, že by snad vzrušoval mne,“ zasmál se. „Jsem vám tolik zavázán za vaši knihu. Doufám, že jste dostal můj dopis?“

Učinil jsem projev, kterého vyžadovala zdvořilost.

„Nečetl jsem žádnou knihu tak důkladně jako vaši,“ pokračoval. „Rázem jsem postřehl, že je v ní skryto více, než se vysvětluje slovy. Znáte doktora Harleye?“ otázal se trochu úsečně.

Vydavatel poznamenává, že jmenovaný lékař byl z nejslavnějších, kteří v Anglii působili.

Znal jsem ho, neboť jsem dostal na něho doporučující listy, a on mi prokázal velmi laskavé a prospěšné služby za mé návštěvy v Anglii.

„Pokládám tohoto člověka ze jednoho z největších bláznů, s nimiž jsem se kdy setkal v životě,“ řekl p. Jennings.

Bylo to po prvé, co jsem slyšel, že řekl o někom něco příkrého; zarazil jsem se, když nazval tak vynikajícího muže tímto slovem.

„Opravdu! A v čem?“ tázal jsem se.

„V jeho povolání,“ odpověděl.

Usmál jsem se.

„Míním to tak,“ řekl. „Zdá se mi, že jest napolo slepý – totiž, polovice všeho, nač se dívá, je temná – a všechno ostatní je nadpřirozeně jasné a živé; a nejhorší na tom jest, že se to zdá *úmyslným*. Nemohu – chci říci, on nemůže – mám s ním jakousi zkušenost jako s lékařem, ale pohlížím na něho – v tomto smyslu – jako na ochromenou duši, intelekt napolo mrtvý. Řeknu vám – vím, že to jednou udělám – o tom vše,“ řekl, jsa poněkud vzrušen. „Zůstanete v Anglii několik měsíců. Budu-li krátkou dobu dlíti mimo Londýn za vašeho zdejšího pobytu, dovolíte, abych vám poslal dopis?“

„Budu šťasten,“ ujistil jsem ho.

„Jste velmi laskav. Jsem naprosto nespokojen s Harleym.“

„Kloní se trochu k materialistické škole?“ řekl jsem.

„Je pouhým materialistou,“ opravil mne p. Jennings; „nemůžete si představit, jak něco takového souží člověka, který zná více. Neříkejte nikomu – žádnému z mých přátel, které znáte – že jsem hypochondr; nikdo na příklad neví – ani lady Mary – že jsem byl u Harleye nebo u jiného lékaře. Tedy prosím, nezmiňujte se o tom; a bude-li mi hroziti záchvat, dovolíte mi laskavě, abych vám napsal, anebo, budu-li v městě, abych se s vámi krátce poradil.“

Byl jsem pln dohadů a shledal jsem, že jsem naň nevědomky upřel vážně zrak, neboť sklopil na chvílku oči a pravil:

„Vy, jak vidím, myslíte, že bych vám stejně dobře mohl říci vše i teď, a já se domnívám, že si činíte své dohady. Ale upustte od toho. Kdybyste přemýšlel celý život, nepřijdete na to.“

Zavrtěl hlavou, usmívaje se; ale náhle zahalil tento zimní sluneční svit černý mrak a on vtáhl do sebe dech skrze zuby, jak to činívají lidé, trpící bolestí.

„Jest mi ovšem líto, že tušíte příležitost, kdy budete nucen raditi se s kterýmkoliv z nás. Ale použijte mých služeb kdykoliv a jakkoliv vám bude libo; nemusím vás ujišťovati, že vaše důvěrné sdělení je pro mne posvátným tajemstvím.“

Hovořil pak celkem vesele o zcela jiných věcech a po krátké chvíli jsem se s ním rozloučil.

Rozešli jsme se v dobré náladě; ale veselý nebyl ani on ani já. Jsou jisté výrazy onoho mocného duševního orgánu, jímž je lidská tvář, které mě vzrušují – přes to, že jsem je často viděl a že mám lékařské nervy. Jediný pohled na pana Jenningse dostačil, aby se mne zmocnily obavy. Moje obrazotvornost byla zachváce- na tak silně, že jsem změnil všechny plány pro ten večer a zašel jsem do opery cítě, že potřebuji změny myšlenek.

Neslyšel jsem o něm anebo od něho nic dva nebo tři dny, až jsem najednou dostal jeho list. Byl radostný a pln naděje. Oznamoval v něm, že se nějakou dobu cítí mnohem zdravějším – vlastně zcela zdravým – takže učiní malý pokus a zajede asi na měsíc do své farnosti, aby se trochou práce vynasnažil dostat do starých kolejí. Vyjadřoval horoucí a nábožný dík za své zotavení, neboť doufá, že snad nyní může takto nazvati svůj stav.

Po jednom nebo dvou dnech jsem navštívil lady Mary, která opakovala totéž, co mně ohlásil jeho dopis, a pověděla mi, že dlí právě ve Warwickshire, vrátiv se k svým duchovním povinnostem v Kenlis. Dodala pak: „Začínám se domnívati, že je skutečně zcela zdrav, a že to nikdy nebylo víc než nervy a obraznost. Jsme všichni nervózní a já si myslím, že pro tuto slabost není nic lepšího než trochu usilovné práce. On se rozhodl zkusiti to. Nebyla bych překvapena, kdyby se tam byl uchýlil na rok.“

Avšak přese všechnu tuto důvěru netrvalo to ani dva dny a já jsem dostal od něho dopis datovaný z jeho domu u Piccadilly:

„Milý pane, vrátil jsem se zklamán. Budu-li s to vů- bec s vámi promluvíti, napíši vám, abyste mě laskavě

navštívil. Nyní jsem příliš sklíčen a prostě neschopen povědět, co bych vám chtěl říci. Prosím vás, nezmiňujte se o mně mým přátelům. Nemohu se setkat se žádným z nich. Chci se podívat do Shropshire, kde mám některé příbuzné. Bůh s vámi! Kéž bychom se setkali po mém návratu v šťastnější náladě, než v jaké teď mohu psátí.“

Za týden potom jsem zašel k lady Mary, která mi řekla, že zbyla v Londýně poslední ze všech a že se právě chystá do Brightonu, neboť londýnská sezona již minula. Pověděla mi, že dostala zprávu ze Shropshire od neteře pana Jenningse, Marty. Z listu nevyplývalo nic více, než že je sklíčen a nervózní. Jaký svět utrpení bývá skryt v těchto slovech, jež zdraví berou na tak lehkou váhu!

Uplynulo téměř pět neděl, aniž jsem dostal jakékoliv zprávy o panu Jenningsovi. Ke konci této doby jsem dostal od něho dopis. Psal:

„Byl jsem na venkově a změnil jsem vzduch, kraj, lidi a vše – *jen sám sebe nikoliv*. Rozhodl jsem se říci vám všechno, pokud to dovede nejváhavější tvor na světě. Dovolí-li vám vaše závazky, přijďte, prosím, ke mně dnes, zítra nebo pozítří. Ale odkládejte s návštěvou, prosím vás, co nejméně. Víte dobře, jak potřebuji pomoci. Mám tichý dům v Richmondu, kde nyní dlím. Snad se můžete zařídit tak, abyste mohl přijít k obědu, lunchi nebo na čaj. Najdete mne beze všech obtíží. Sluha z Blank Street, který odevzdá tento dopis, bude vás očekávat u vašeho domu s povozem v kteroukoliv hodinu. A mne najdete kdykoliv. Řekněte, že bych neměl býti o samotě. Zkusil jsem vše. Přijďte a popatřte.“

Zavolal jsem sluhu nahoru a rozhodl jsem se, že pojeďdu ještě téhož večera, což jsem také učinil.

Myslil jsem si, že by mu lépe prospěl pobyt v nějakém pensionátě nebo hotelu, když jsem projížděl

krátkou alejí ponurých jilmů a blížil se k starobylému domu z pálených cihel, zastíněnému korunami těchto stromů, které dosahovaly až nad jeho střechu a obklopovaly jej téměř na všech stranách. Byla to zvrácená choutka, neboť bylo si těžko představití něco smutnějšího a tiššího. Seznal jsem, že to je jeho dům. Prodlél dva nebo tři dny v Londýně, shledal však pobyt v městě z jakési příčiny nesnesitelným, a odjel sem, patrně proto, že dům byl zařízen a jeho vlastnictvím, takže byl zbaven nutnosti přemýšletí o místě, vhodném pro pobyt.

Slunce již zapadalo a obraz červeného západního nebe šířil po krajině náladu, ale když jsem se dostal do zadního přijímacího pokoje, jehož okna vedou na západ, octl jsem se v téměř šerém světle.

Usedl jsem, pohlížeje na lesnatý kraj žhnoucí v ohromné a smutné záři, jež každým okamžikem slábla. V koutech pokoje byla již tma. Vše se začínalo nořiti do temna a šero nepozorovaně ladilo mou mysl připravenou na zlověstné vypravování. Čekal jsem o samotě na jeho příchod; dostavil se brzy. Otevřely se dveře vedoucí do předního pokoje a do místnosti vešla kradmým, klidným krokem vysoká postava pana Jenningse, slabě osvětlená zarudlým přísvitem.

Potřásli jsme si rukama a on, přistaviv židle k oknu, kde bylo ještě dosti světla, abychom si viděli do tváří, usedl vedle mne, a položiv mi ruku na rámě, začal téměř bez úvodu se svým vypravováním.

Před námi se prostíraly nádherné a tenkrát pusté lesy richmondské, ozářené slabě západním světlem, za námi pak a okolo nás šeřící se pokoj; na Jenningsově strnulé, trpitelné tváři – neboť rysy jeho obličeje se změnilly přes to, že byly stále ještě ušlechtilé a jemné – ležela ona podivná záře, která zdánlivě klesá a zapaluje všude kam padne, náhlá, třebaže slabá světla, ztrácející se téměř bez jakéhokoliv odstupňování v temnotě. Také ticho bylo úplné. Nebylo slyšeti z dále ani rachotu vozů ani štěkotu nebo hvízdání. A uvnitř leželo skličující ticho domu svobodného, chorého muže.

Vytušil jsem dobře povahu, třebaže nikoliv ani zdaleka podrobnosti odhalení, jehož se mi mělo dostat, ze strnulé trpitelné tváře, která podivně osvětlena vystupovala z temného pozadí jako portrét Schalkenův.

„Začalo to,“ řekl, „15. října před třemi lety, jedenácti nedělemi a dvěma dny – počítám dny velmi přesně, poněvadž každý je pro mne mukou. Kdybych někde ve vypravování nechal mezeru, řekněte mi.“

„Je tomu asi čtyři léta, co jsem začal pracovat na díle, jež mě stálo mnoho přemýšlení a studování. Jednalo o náboženskou metafysiku antických národů.“

„Vím,“ řekl jsem, „o náboženství vzdělaných a myslících pohanů, nehledě k symbolickému uctívání. Je to pole velmi široké a zajímavé.“

„Ano, ale není prospěšné mysli – myslím, křesťanské mysli. Pohanstvo je všechno spjato v podstatnou jednotu a v dábelšské shodě slučuje náboženství, umění i zvyky; je to ponižující kouzlo a Nemesis jest neúprosná. Bůh mi odpusť! Psal jsem hodně; psával jsem pozdě do noci. Stále jsem myslel na předmět svého studia, kdekoliv jsem chodil a kdekoliv jsem dlel. Zcela mne nakazil. Musíte mít na paměti, že všechny pod-

statné ideje související s ním byly více méně krásné, předmět sám pak byl tak rozkošně zajímavý a já jsem byl tehdy úplně bezstarostný.“

Vzdychl zhluboka.

„Domnívám se, že každý, kdo se dává do vážného psaní, udržuje se, jak řekl kdysi jeden můj přítel, něčím »v chodu« – buď čajem, kávou nebo tabákem. Jsem přesvědčen, že při takovém zaměstnání dochází k hmotné ztrátě, kterou jest nutno každou hodinu nahrazovati, nemáme-li se státi příliš roztržitými a nemá-li duch takřka opustiti tělo, nejsa stále napomínám vnímáním, že musí zachovati souvislost. Pociťoval jsem silně tuto potřebu a také jsem ji ukájel. Čaj byl mým společníkem – zprvu obyčejný černý čaj, připravovaný obvyklým způsobem a nepříliš silný. Pil jsem ho značné množství a ustavičně jsem jej zesiloval. Nikdy jsem z toho nezpozoroval špatné příznaky. Pak jsem se dal do pití zeleného čaje. Zamlouval se mi mnohem lépe, neboť čistil a zesiloval myšlenkové schopnosti. Potom jsem jej pil velmi často, ale ne silnější, než si jej lidé připravují pro lahodnou chuť. Psal jsem mnoho v tomto pokoji, který je tak tichý. Sedával jsem hodně dlouho do noci a připravoval jsem si čaj dvakrát až třikrát mezi jedenáctou hodinou noční a druhou nebo třetí hodinou ranní, v kterouž dobu jsem se ukládal ke spánku. Jezdával jsem každý den do Londýna. Nebyl jsem poustevníkem a přes to, že jsem trávil hodinu nebo dvě v knihovně, sháněje prameny a hledaje fakta objasňující předmět mého studia, netrpěl jsem, pokud mohu souditi, žádnými chorobnými příznaky. Scházel jsem se jako obvykle často se svými přáteli a těšil jsem se z jejich společnosti; celkem, myslím, nikdy jsem nevedl tak příjemný život.

Setkal jsem se s člověkem, který měl několik podivných starých knih tištěných v Německu a psaných středověkou latinou; byl jsem nadmíru šťasten, že mi bylo dovoleno nahlédnouti do nich. Knihy onoho úslužného muže byly ve velmi odlehlé části City. Pobyl jsem tam déle, než jsem zamýšlel; když jsem vyšel z do-

mu a nespatriil jediné drožky, napadlo mi vstoupiti do omnibusu, který jezdil mimo. Setmělo se, když omnibus dojel k starému domu, ježž jistě znáte a jenž má na každé straně čtyři topoly; tu vystoupili všichni cestující, takže jsem zůstal osamocen. Dále jsme jeli mnohem rychleji. Bylo šero. Opřel jsem se v rohu u dveří, jsa zahlobán do příjemných myšlenek.

Uvnitř autobusu byla již téměř úplně tma. V protějším rohu, ležícím na druhé straně a na opačném konci vozu, spatřil jsem dva malé okrouhlé odrazy, jak se mi zdálo, narudlé barvy. Byly od sebe vzdáleny asi dva palce a dosahovaly téměř velikosti malých mosazných knoflíků, jež jachtovníci nosívají na svých veslařských kazajkách. Jako všichni bezstarostní lidé, začal jsem přemítati o tomto na pohled malicherném zjevu. Odkud přichází toto slabé, ale sytě červené světlo a odráží se od nějakých skleněných korálků, knoflíků nebo titěrných ozdob? Drkotali jsme mírně kupředu a zbývala nám ještě asi míle cesty. Nerozřešil jsem tu záhadu a za chvíli se ta věc stala ještě podivnější, neboť oba světelné body náhle seskočily k podlaze, zachovávajíce stále svou vzdálenost od sebe a vodorovnou polohu; pak náhle opět vyskočily do úrovně sedadla, na němž jsem seděl, a potom jsem je už nespatriil.

Má zvědavost byla teď skutečně podnícena, a než jsem se vzpamatoval, viděl jsem opět tato dvě matná světla u podlahy; pak zase zmizela a opět jsem je uzřel v jejich rohu. Upíraje na ně zraky, šinul jsem se potom klidně podél své strany k místu, kde jsem stále ještě viděl malé okrouhlé skvrny červeně. V omnibusu bylo málo světla. Bylo tam skoro tma. Naklonil jsem se kupředu, abych mohl seznati, co je to za dva kroužky. Změnily poněkud polohu, když jsem tak učinil. Zpozoroval jsem nyní obrysy něčeho černého a brzy jsem spatřil dosti zřetelně postavu malé černé opice, jež napodobujíc můj pohyb, naklonila rovněž tvář kupředu. Červené body byly její oči a nyní jsem mlhavě viděl, že na mne cení zuby.

Ustoupil jsem nevěda, zda snad nepomýšlí na skok. Myslil jsem si, že tam někdo zapomněl tuto oškli-
vou hračku, a poněvadž jsem chtěl zjistiti její povahu,
a zároveň jsem neměl odvahu nabídnouti jí své prsty,
šťouchl jsem do ní jemně deštníkem. Nepohnula se,
když se jí deštník dotkl, ba ani když prošel *skrze ni*
bez nejmenšího odporu. Nemohu vám ani zdaleka vy-
líčiti hrůzu, jež se mne zmocnila. Když jsem zjistil, že
opice jest přeludem – tak jsem totiž tenkrát myslil –
padla na mne zlá předtucha a strach, který mě tak
očaroval, že jsem po drahnou chvíli nemohl odvrátiti
oči od zraků té nestvůry. Zatím co jsem na ni hleděl,
ona uskočila poněkud dozadu, vtlačila se zcela do ro-
hu a já jsem se náhle octl u dveří; vystrčil jsem hlavu
a zhluboka dýchaje venkovní vzduch a patře na světla
a stromy, jež jsme míjeli, byl jsem rád, že jsem s to
ubezpečiti se skutečností. Dal jsem zastaviti omnibus
a vystoupil jsem. Všiml jsem si, že průvodčí se na mne
divně podíval, když jsem mu platil. Myslím, že vyče-
tl z mého pohledu a chování cosi nezvyklého, neboť
nikdy předtím jsem neměl tak zvláštního pocitu.“

„Když omnibus odjel a já jsem zůstal osamocen na cestě, ohlédl jsem se důkladně kolem dokola, abych se přesvědčil, zda mě opice nenásleduje. Nesmírně se mi ulehčilo, když jsem ji nikde nespatriil. Nemohu vám ani popsati, jak jsem se ulekl a jak jsem děkoval nebi, když jsem seznal, že jsem se jí naprosto zbavil – tak jsem se aspoň domníval. Vystoupil jsem dříve než jsme dostihli mého domu vzdáleného dvě až tři sta kroků. Podél pěšiny se táhne cihlová zeď a za ní živý plot z tisu nebo z jakési podobné, věčně zelené rostliny; dále pak jest alej pěkných stromů, kterou jste asi pozoroval na cestě sem. Cihlová zeď dosahuje asi do výše mých ramen, a tu jsem spatřil, pohlédnuv náhodou vzhůru, jak opice po čtyřech kulhavě kráčí nebo leze zrovna vedle mne na vršku zdi. Zastavil jsem se, zíraje na ni s pocitem hnusu a strachu. Když jsem se zastavil, učinila totéž. Posadila se na zdi, položivši své dlouhé ruce na kolena a pohlížeje na mne. Nebylo již dosti světla, abych byl mohl postřehnouti více než její obrys, nebylo však ani dosti tma, aby byl nějak silně patrný zvláštní třpyt jejích očí. Zahlédl jsem však ještě dosti zřetelně jejich rudě mlhavý zásvit. Necenila nyní zuby, ani neprojevovala nějaké známky rozdrážděnosti; zdála se však upachtěná a v špatném rozmaru a vytrvale mne pozorovala.

Couvl jsem doprostřed cesty. Byl to odskok zcela bezděčný a teď jsem tam stál, ustavičně zíraje na ni. Nehýbala se. Otočil jsem se s pudovým odhodláním pokusiti se o něco – o cokoliv, a kráčel jsem prudce směrem k městu, pohlížeje po celou tu dobu úkosem na zvíře a pozoruje jeho pohyby. Lezlo rychle po zdi, zachovávajíc přesně rychlost mého kroku. Na místě, kde se poblíž ohbí cesty zeď končí, slezlo a jedním nebo dvěma dlouhými skoky přiběhlo k mým nohám;

i když jsem zrychlil krok, běžela stále se mnou. Zdržovala se vlevo ode mne a tak blízko u mé nohy, že jsem měl pocit, že jednu chvíli na ni šlápnu.

Cesta byla zcela pustá a tichá a šero vzrůstalo každým okamžikem. Zastavil jsem se zmaten a poplašen; pak jsem se otočil opět opačným směrem – totiž směrem k domu, od něhož jsem předtím odcházel. Když jsem tak tiše stál, opice ustoupila, myslím, asi pět nebo šest metrů a zůstala státi nepohnutě, pozorujíc mne. Byl jsem ještě více vzrušen než před tím. Četl jsem ovšem jako každý něco o »zrakových klamech«, jak vy lékaři říkáte takovým úkazům. Přemítal jsem o svém postavení a patřil jsem do tváře svému neštěstí. Tyto dojmy, jak jsem četl, jsou někdy jen dočasné, jindy však trvalé. Dočetl jsem se o případech, kdy tento zjev byl zprvu zcela neškodný, později však se pozvolna zvrhl v cosi strašlivého a nesnesitelného a skončil se tím, že usoužil svou oběť. Když jsem tak tiše stál ve společnosti svého zvířecího průvodce, pokoušel jsem se utěšiti se tím, že jsem se stále ujišťoval: »To všechno je pouhá choroba, známý fyzický afekt, stejně určitý jako neštovice nebo neuralgie. Všichni lékaři se v tom shodují a filosofie to potvrzuje. Nesmím blázniti. Seděl jsem pozdě do noci, a myslím, že mé trávení není v pořádku; ale s boží pomocí se z toho zase dostanu a tam to není nic než symptom nervové dyspepsie.« Věřil jsem ve všechno to? Ani v jediné slovo, zrovna tak jako všechny ostatní nešťastné bytosti nikdy v ně nevěřily, když byly jednou zachváceny a ukovány do tohoto satanského zajetí. Nutil jsem se jen takto do klamné statečnosti zcela proti svému přesvědčení, a mohu říci i proti svému vědění.

Kráčel jsem nyní k domovu. Měl jsem jen několik set metrů chůze. Nutil jsem se do jakési odevzdanosti, nepřekonal jsem však chorobný strach a prudké pohnutí, jež se mne zmocnilo, jakmile jsem si po prvé uvědomil své neštěstí. Rozhodl jsem se strávití večer doma. Ta potvora se pohybovala zrovna za mnou a mne napadlo, že to jest jakýsi druh úzkostlivé touhy po domově,

který lze někdy pozorovati u koní nebo psů, když se vracejí utrmáceni k domovu.

Bál jsem se jít do města; bál jsem se, abych se s někým nesetkal a aby mě někdo nepoznal. Byl jsem si vědom nepotlačitelného vzrušení v mém chování. Mimo to jsem se obával změnit nějak násilně své obyčeje, na příklad tím, že bych byl šel do nějaké zábavy, nebo že bych byl podnikl dalekou procházku od domova, abych se unavil. U domovních dveří ta stvůra počkala, až jsem vystoupil nahoru po schodech, a když se otevřely dveře, vešla se mnou dovnitř.

Nepil jsem čaje toho večera. Vzal jsem si doutníky, trochu brandy a vody. Myslil jsem si, že musím působiti na svou hmotnou soustavu a že se musím na chvíli oddati zcela jiným dojmům než myšlenkovým, čímž se donutím, obrazně řečeno, přejíti na jiné koleje. Vyšel jsem nahoru do tohoto přijímacího pokoje. Sedl jsem si zrovna sem. Opice si pak vyskočila na malý stolek, který tehdy stál *tamhle*. Vypadala zmatená a unavená. Nemohl jsem se zbaviti úzkosti z jejích pohybů, a proto jsem stále na ni upíral zraky. Její oči byly napolo zavřeny, ale mohl jsem viděti, jak žhnou. Dívala se ustavičně na mne. Na všech místech a v každou dobu bdí a dívá se na mne. To se nikdy nemění.

Nebudu vám dále podrobně líčiti onu noc. Raději vám popíši úkazy prvního roku, jež se v podstatě nikdy nezměnily. Popíši vám, jak opice vypadala ve dne. Je to malá, dokonale modrá opice. Má jednu zvláštnost, a tou je její lotrovská povaha. V prvním roce vypadala, jako by byla truchlivá a nemocná. Ale pod touto nevrloúnavou se vždy skrývala silně zlomyslná a bdělá povaha. Po všechn ten čas jednala jakoby podle plánu, obtěžujíc mě co nejméně a omezujíc se toliko na pozorování. Nespustila nikdy ze mne oči. A od té doby, kdy přišla sem, nikdy jsem jí neztratil z dohledu, ať to bylo ve dne nebo v noci, za šera nebo světla – vyjma doby, kdy spím. Jen někdy se nevysvětlitelně vzdaluje na několik týdnů. Jest jí viděti za úplné tmy stejně dobře jako za denního světla. Nemám na mysli jen

její oči. Jest ji zřetelně viděti *celou* v světelném kruhu, který se podobá záři žhavého uhlí a jenž doprovází všechna její hnutí. Opustí-li mě někdy na čas, stává se to vždy jen v noci, za tmy a tůň způsobem. Začíná býti zprvu nepokojnou a potom rozvzteklou; přichází ke mně, ceníc zuby, zmítajíc sebou a svírajíc pazoury. A zároveň se objeví v krbu oheň. Nikdy si nedávám topiti. Nemohu spáti v pokoji, kde je zatopeno. Pak se blíží víc a více ke krbu, chvějíc se, zdá se, vztekem, a když její vztek dosáhne vrcholu, vskočí do krbu a odtud do komína, a již mi zmizí z očí. Když se mi to přihodilo po prvé, domníval jsem se, že jsem byl osvobozen. Cítil jsem se jako na novém světě. Minul den – noc – nevrátila se. Minul blažený týden – další týden – opět týden. Ustavičně jsem, doktore, na kolenu děkoval Bohu a modlil se. Uplynul celý měsíc svobody, ale najednou se mi zjevila opět.“

„Byla zase u mne a zlomyslnost, která se předtím ochable skrývala pod unaveným zevnějškem, stala se nyní aktivní. Ve všech ostatních směrech se nijak nezměnila. V její činnosti a pohledech byla patrna čerstvá energie, která se později projevila i jiným způsobem. Na čas, chápete, bylo pozorovati změnu jen ve zvýšené její činnosti a v hroživé tvářnosti, změnu nasvědčující, že stále jen přemýšlí o nějakém sverpém plánu. Jako dříve, tak i nyní nespustila ze mne oči.“

„Je zde nyní?“ tázal jsem se.

„Nikoliv,“ odpověděl p. Jennings, „je tomu přesně patnáct dní, co zmizela. Někdy byla pryč dokonce i celé dva měsíce, jednou dokonce i tři. Bývá vždy nepřítomna nejméně čtrnáct dní, ačkoliv se někdy stává, že zmizí i na jediný den. Poněvadž je tomu patnáct dní, co jsem ji naposled viděl, může se nyní vrátiti každým okamžikem.“

„Jest její návrat provázen nějakým zvláštním zjevem?“ tázal jsem se.

„Ničím – ne,“ řekl p. Jennings. „Prostě se opět u mne objeví. Když vzhlednu od knihy nebo když se obrátím, vidím jako obvykle, že na mne upírá své oči; pak zase zůstane se mnou jako dříve po svou ustanovenou dobu. Nikdy jsem tolik a tak podrobně o tom nevypravoval někomu jinému.“

Zpozoroval jsem, že je vzrušen a smrtelně bled a že si stále přikládá kapesník na čelo. Nadhodil jsem, že je snad unaven, a řekl jsem mu, že ho rád opět navštívím ráno. Ale on odvětil: „Nikoliv, stojíte-li o to, vyslechnouti nyní vše. Zašel jsem již daleko a chci to tak zkusiti. Když jsem se radil s doktorem Herleyem, nesměl jsem toho tolik pověděti. Vy jste lékař, filosoficky založený. Dáváte duchu jeho správné místo. Je-li to vše skutečné –“

Odmíchl se, hledě na mne s tázavým vzrušením.

„Pohovoříme si o tom pak a velmi důkladně. Řeknu vám vše, co si myslím,“ odpověděl jsem po malé přestávce.

„Dobře – velmi dobře. Je-li to vše skutečnost, říkám, nabývá to pozvolna nade mnou moci a stahuje mne to ustavičně hlouběji do pekla. On mluvil o zrakových nervech! Ach, dobrá – jsou ještě jiné sdílné nervy. Pomoz mi všemocný Bůh! Uslyšíte. Řekl jsem vám, že její akční síla vzrostla. Její zlomyslnost se v jistém smyslu změnila v útočnost. Asi před dvěma roky jsem upravil některé sporné otázky s biskupem a odešel do své farnosti ve Warwickshire, abych se zaměstnal svým povoláním. Nebyl jsem připraven na to, co se stalo, ačkoliv jsem si od té doby již pomyslel, že jsem mohl předpokládati něco podobného. Mé tvrzení jest odůvodněno těmito okolnostmi –“

Mluvil nyní s námahou daleko větší a s nechutí, často povzdechl a občas se zdálo, že je vyčerpán. Ale jeho chování nebylo nikterak vzrušené. Podobalo se spíše chování klesajícího chorého, který se úplně vzdal svému osudu.

„Ano, ale nejprve vám něco řeknu o své farnosti Kenlis. Byla se mnou, když jsem odsud odjel do Dawlbridge. Provázela mě tiše na cestě a zůstala se mnou i ve vikariátu. Když jsem se chystal vykonávat své povinnosti, došlo k další změně. Zvíře vyvinulo sveřepé odhodlání zničit mě. Bylo se mnou v kostele – sedělo na lektoriu – na kazatelně – na oltářním zábradlí. Konečně zašlo tak daleko, že když jsem předčítal shromáždění, skočilo mi na otevřenou knihu a posadilo se na ni, takže jsem nemohl čísti. To se mi stalo několikrát.

Opustil jsem na čas Dawlbridge. Pak jsem se svěřil doktoru Harleyovi. Udělal jsem vše, co mi poručil. Věnoval mému případu mnoho přemýšlení. Myslím, že ho zajímal. Zdálo se, že bude mít úspěch. Byl jsem osvobozen od jejího návratu téměř tři celé měsíce. Počal jsem se domnívati, že jsem zachráněn. Navrá-